

ERNEST HEMINGWAY (1899 – 1961) – ZBOHOM ZBRANIAM (A Farewell to Arms)

Román vyrástol z vojnovej tematiky, je adresovaný zranenej ľudskosti - generácii, ktorá prišla k presvedčeniu, že všetky vojny sa už vybojovali, všetci bohovia sú mŕtvy, celá viera v človeka je otrasená. Samotný román sa skladá zo 41 kapitol a je rozdelený do 5 kníh. Autor nás v príbehu prostredníctvom hlavnej postavy – rozprávača zavedie na taliansky front počas 1. svetovej vojny.

Už na prvý pohľad je v diele „cítiť“ autobiografické črty. Hlavný hrdina Frederik Henry, ktorý dobrovoľne vstúpi do vojny, akoby autorovi „z oka vypadol.“ Ved', čo môže byť lepším námetom pre knihy ako vlastná skúsenosť, zážitky, ktoré dokážu zaplniť stránky kníh? Každý musí uznať, že lepší námet sa nenájde.

Hoci už z názvu románu by sa mohlo zdať, že Hemingway plne využije svoje zážitky a príbeh „okorení,“ aby vyvolal v čitateľovi pocit odporu k vojne, aby aj nezúčastnený dokázal vnímať tú hrôzu, nie je tomu tak. Aj keď som si uvedomoval, že autor napísal vojnový román, vytušil som, že „zlo“ vojny nebude tvrdo prezentované krvilačným zabíjaním.

Sujetový základ postavil na príbehu lásky hlavných hrdinov amerického poručíka *Frederika Henryho* a anglickej ošetrovatelky *Catheriny Barkleyovej*. Láska, ktorá sa stala symbolom nezmyselnej vojny. Zo začiatku ju autor prezentoval čitateľovi len ako nejaký druh zábavy hlavného hrdinu, asi tak, ako zo začiatku bola vnímaná vojna. Proste akési dobrodružstvo:

„Toto je lepšie, než chodiť každý večer do bordelu pre dôstojníkov... Vedel som, že Catherine Barkleyovú nemám rád, ani som nepomýšľal, že ju budem mať rád. Toto je hra ako bridž, lenže miesto vyhadzovania karát hovoríš to i ono.“ (str.27)

Čitateľ by mohol zo začiatku nadobudnúť dojem, že autor svojim reportážnym poňatím opisov z bojísk nedal ani len na chvíľu možnosť hlavnému hrdinovi vytušiť, čo ho čaká:

„Britských šoférov ambulancií kedy-tedy zabilo. No, vedel som, že nepadnem. Nie v tejto vojne. Tá so mnou nemá nič spoločného. Nevidela sa mi o nič nebezpečnejšia než vojna v kine.“ (str.32)

Postupne sa snaží Hemingway dostať do povedomia čitateľa tvrdú realitu, ktorú zažil na vlastnej koži. Aj keď človek nebojuje v prvej línii, všetko to, čo sa okolo neho deje, sa stáva jeho súčasťou, precítiť je bolesť iných a stupňuje sa v ňom odpor voči takému svinstvu. Keď je vojna, nech sa nachádzaš, kde sa nachádzaš, vždy ňa dobehne. Chcel, aby čitateľ začal vnímať vojnu z iného pohľadu, aby cítil „stopy vojny,“ aby začal uvažovať prečo:

„Je taká trieda, ktorá ovláda krajinu, ktorá je hlúpa a nič si neuvedomuje a nikdy si nič nebude môcť uvedomiť. Preto máme túto vojnu. Zarába na nej aj peniaze. Mnohí nezarábajú. Sú príliš hlúpy. Robia ju zadarmo. Z hlúposti.“ (str.44)

Pochopenie vojny so všetkými krutými vlastnosťami sa podľa autora stáva realitou až vtedy, keď je „smrť na jazyku“:

„Pokúsil som sa dýchať, ale dych mi vypovedal a ja som mal pocit, že mi telo vyletelo samo zo seba a že letí ďalej a ďalej a že stále vo vetre letím telesne ďalej. Nato som ostal bez seba, celkom bez seba a vedel som, že som mŕtvy, a že to bol omyl mysliet' si, že človek umrie len tak.“ (str.47)

Autor vedel, že vyhnúť sa smrti v bojových podmienka je nemožné, ale nie je treba chodiť jej v ústrety:

„V rieke sa zmyl hnev a všetky ostatné záväzky... To nebola vec cti... Ale to už nebola moja vec...Musím prestať.“ (str.187)

Čo chcel spisovateľ týmto stručným konštatovaním hlavného hrdinu čitateľovi odkázať? Bol skutočne presvedčený o tom, že keď niekto uzavrie „separátny mier“, schová sa do ulity a bude si žiť svoj život, bude zrazu po všetkom? Nemyslím. Podľa môjho názoru chcel, aby ten, kto drží jeho knihu v ruke pochopil, že dobrodružstvo pomenované vojna je v jeho vnútri pochované, už nechce mať s ním nič spoločné. Zbohom!

Do tohto momentu som mal pocit, že lásku, ktorá mala byť hlavnou stavbou románu, necháva Hemingway odvíjať sa niekde v úzadí. Aj keď je síce pravda, že už slovami hlavného hrdinu (*„Keď som ju videl, zaľúbil som sa do nej. Všetko sa vo mne prevrátilo.“ - str.75*) sa snažil čitateľovi ukázať prstom na to, akým smerom sa bude jeho román odvíjať.

Z osamelosti uprostred cudzieho nepochopiteľného sveta mala byť vyslobodením láska. A ako lásku opisuje Hemingway? Podľa mňa netradične:

„Chceš už raňajkovať?“ Chcela raňajkovať. „Nechceš noviny?“, „Nie, teraz nechcem noviny.“ (str.199)

Aj vám takéto dialógy pripadajú akoby bez chuti, vnútorne prázdne, nehovoria resp. nevypovedajú o ničom, sú jednoduché, nevýrečné, bez akejkoľvek dávky citu. Na položenú otázku odznieva odpoveď celou vetou. Dokonca autor ani vtedy, keď už boli zaľúbenci „za vodou“ ma nedokázal presvedčiť o tom, že vie používať aj citovejšie vyjadrenia:

„Ja mám skvelý život. Nemáme dobrý život?“ (str.236) „Ja som nanič, keď ty nie si pri mne. Vtedy nemám nijaký život. Chcem, aby si mal pekný život. Ale budeme ho mať spolu, nie?“ (str.238)

Skutočne neviem, či niekomu z čitateľov dialógy vyznievajú ako lásky vyznanie, mne pripadajú frázovité. Možno bolo úmyslom Hemingwaya odľahčiť dielo od krvi a zabíjania, možno chcel, aby čitateľ pochopil, že dvaja zaľúbení ľudia sa nemôžu v takom čase správať romanticky, správajú sa tak, ako im to vojna dovoľuje. Nie je priestor na „kvetnaté rečičky“ a „držanie sa za ručičky.“ To je vypovedané aj na konci príbehu, kedy Catherine umiera pri pôrode, a aby bol záver ešte tragickejší, autor odoprel právo na život aj dieťaťu.

Vzťah Henry-Catherine je definovaný a uzavretý vojnou: smrť tu nie je východiskom, skôr iba logickým vyvrcholením sujetu. Vojna je v Hemingwayovom poňatí absurditou, vecou bezo zmyslu, ktorá sa vkráda do osudov jednotlivcov.

A ešte niečo, čo nám Hemingway s veľkou dávkou servíruje. Jedlo a pitie. Nebudem sa unúvať uvedené demonštrovať úryvkami z diela, lebo to by som mohol opísať skoro celé. Keď ale nad tým uvažujem, autor vlastne písal o tom, čo v bežnom živote je každodennou súčasťou ľudí. Zväčša predsa jedia, pijú, pachtia sa za niečím a hovoria hlúposti. A lásku si nevyznávajú každý deň. Lenže ja nie som si istý, či práve takéto knihy dokážu upútať čitateľa.

Možno som nepozorný čitateľ, možno mi niečo chýba k hlbšiemu pochopeniu Hemingwaya, ale mňa knihami Zbohom zbraniam akosi nepresvedčil. Absolútne som necítil, že by sa dej stal mojou súčasťou. Nenašiel som medzi riadkami ukryté nič, čo by ma vtiahlo do deja. Tak, ako som knihu otvoril, tak som ju po prečítaní zatvoril. Na druhej strane je mi to trochu ľúto, lebo som mal predstavu, že taký slávny človek, ktorého život bol tým najdobrodružnejším románom, človek, ktorý žil na štyroch kontinentoch, prežil dve svetové vojny, bol štyrikrát ranený a štyrikrát ženatý, musí presvedčiť o kvalite svojho diela bezprostredne každého.

Bibliografický údaj o diele:

Hemingway, E.: Zbohom zbraniam. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1964.